

První Červený seznam ohrožených přírodních stanovišť evropské pevniny a moří

Mezinárodní skupina biologů zpracovala na objednávku Evropské komise první komplexní vyhodnocení míry ohrožení různých typů přírodních stanovišť Evropy. Bylo hodnoceno celkem 490 typů přírodních stanovišť v 35 zemích Evropy, od arktických oblastí po Středomoří a také v severním Atlantiku a Baltském, Středozezemním a Černém moři. Projekt koordinovala nizozemská organizace Alterra spolu s Mezinárodní unií pro ochranu přírody (IUCN). Českou republiku v týmu zastupovali biologové z brněnské Masarykovy univerzity (Flavia Landucci, Michal Hájek, Milan Chytrý a Martin Kočí) a Botanického ústavu Akademie věd ČR (Kateřina Šumberová), kteří hodnotili zejména stav vodních, rašeliništních a lesních stanovišť.

Zjištění týmu jsou alarmující. Více než třetina typů suchozemských stanovišť je v současné době ohrožená. Ohrožení se týká více než tři čtvrtin typů rašelinišť, více než poloviny typů travinných ekosystémů, a téměř poloviny typů jezer, řek a pobřežních stanovišť. Lesy, křoviny a skalní stanoviště jsou na tom lépe, ale i mezi nimi je řada značně ohrožených dílčích typů.

V evropských mořích jsou nejvíce ohroženy ekosystémy tvořené přisedlými koloniemi mlžů, porosty tzv. mořských trav a ekosystémy vznikající v ústí řek do moře, kde se mísí sladká a slaná voda. Téměř třetina typů přírodních stanovišť Středozezemního moře čelí riziku kolapsu. V Atlantiku je to téměř čtvrtina. Velký je ale počet mořských přírodních stanovišť, o nichž zatím vědci vědí velmi málo, zejména v Černém moři.

Přírodní stanoviště v Evropě zmenšují svoji rozlohu a trpí zhoršováním kvality z mnoha důvodů. Řada ohrožujících faktorů se projevuje stále silněji. Patří k nim zejména intenzifikace zemědělské výroby na jedné straně a opouštění pozemků, které byly tradičně extenzivně spásány nebo sečeny na seno, na straně druhé. Odvodňování, znečišťování, šíření nepůvodních druhů rostlin a živočichů, rozšiřování měst a průmyslové nebo dopravní infrastruktury jsou další negativní faktory, které ovlivňují suchozemská přírodní stanoviště. V moři jsou hlavními hrozbami znečištění, obohacování živinami, nadměrný rybolov a technické úpravy pobřeží. I vlivy současné klimatické změny se již projevují v suchozemských i mořských ekosystémech a je pravděpodobné, že se budou projevovat stále více.

Evropská přírodní stanoviště skládají bohatou mozaiku různých evropských krajín včetně krajín podmořských. Jsou domovem mnoha tisíců druhů rostlin a živočichů a poskytují významné ekosystémové služby. Chrání půdu a zachycují uhlík, čímž pomáhají omezovat globální oteplování. Jsou zdrojem užitečných rostlin, poskytují pastvu domácím zvířatům, potravu i prostředí volně žijící zvěři a rybám, jsou místem pro rekreaci a turistickými cíli. Poskytují inspiraci a potěšení a jsou cenným dědictvím pro příští generace.

Evropský Červený seznam přírodních stanovišť poskytuje nový nástroj pro řízení ochrany a obnovy přírody evropské pevniny a moří. Zahrnuje mnohem širší rozsah přírodních stanovišť, než jsou v současné době předmětem zákonné ochrany v rámci směrnice o stanovištích.

Další informace o Evropském Červeném seznamu přírodních stanovišť jsou uvedeny na webových stránkách Evropské komise: http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/redlist_en.htm

Rašeliniště typu palsa se vyskytují v zóně arktické tundry. Jde o rašelinné kopečky, jejichž vnitřní část je tvořena ledovou čočkou, která v nich vytrvává i v krátkém arktickém létě. Led vyzvedává povrch rašeliniště nad okolní krajinu mimo dosah podzemní vody, čímž vytváří unikátní životní prostředí pro speciálně adaptované rostliny. S postupujícím globálním oteplováním však začínají ledové čočky tát, čímž hrozí neodvratný zánik tohoto typu stanoviště.

Jiným příkladem kriticky ohroženého stanoviště jsou panonské písečné stepi, jejichž dřívější rozsáhlá plocha se zmenšila na nepatrný zlomek v důsledku zalesňování, zarůstání křovinami a nežádoucího obohacování živinami. Větší plochy přežívají například v národním parku Kiskunság v Maďarsku; v České republice se vyskytují poslední narušené zbytky tohoto biotopu na písčínách u Hodonína.